

ויגש

וע"פ הנ"ל איז עס מובן — ווייל דוקא „לפי שהוא פירנסם וכלכלם בימי הרעב“ [איידער זיי זיינען אראפ אין מצרים (און האבן געקויפט תבואה ביי יוסף'ן אין מצרים)] און נאך הסתלקותו של יעקב ווען „חזר הרעב“ און יוסף האט צוגע-זאגט אחיו „אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם“⁹ האט מען געזען ווי דער קיום פון בית ישראל איז געווען אפהענגיק אין יוסף.

ב. מען דארף אבער פארשטיין¹⁰:

א) פארוואס זאלן אידן שטענדיק אנגערופן ווערן מיטן נאמען יוסף מצד א פעולה פון יוסף, וועלכע איז געווען מיט פיל יארן פריער און בלויז במשך פון א גאר קורצער צייט?

ב) ועיקר: דער תוכן הכתוב „רועה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף גו' הופיעה“ איז א בקשה וואס מ'בעט דעם אויבערשטן — „האזינה . . הופיעה“, וואס דערפון איז פארשטאנדיק, אז מיט באצייכענען אידן אלס „יוסף“ ווערט אויסגעדריקט א מעלה פון אידן וועל-כע גיט צו א זכות אויף מילוי הבקשה פון „האזינה . . הופיעה“.

[נאך מער: פון דעם וואס די ווער-טער „נוהג כצאן יוסף“ קומען נאך דעם ערשטן טייל הבקשה „רועה ישראל האזינה“ איז משמע, אז דער נאמען „יוסף“ איז א גרעסערע מעלה ווי דער

א. אויפן פסוק „רועה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף“ טייטשט רש"י¹: כל ישראל נקראים על שם יוסף לפי שהוא פירנסם וכלכלם בימי הרעב (ווי עס שטייט אין אונזער פרשה²: ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ואת כל בית אביו לחם לפי הטף).

בפשטות לערנט מען: וויבאלד יוסף האט די בני ישראל געשפייזט אין א צייט פון הונגער, וואס דאס מיינט אז זייער קיום איז געווען אפהענגיק אין יוסף'ן, דערפאר ווערן זיי אנגערופן על שמו — על שם זה וואס ער האט אויפגעהאלטן זייער מציאות.

— דערמיט איז רעכט לשון רש"י „פירנסם וכלכלם בימי הרעב“ — דלכאורה: דער פסוק „ויכלכל יוסף גו'“ רעדט וועגן דעם זמן ווען (יעקב ובניו זיינען שוין געווען אין מצרים און) עס איז שוין בטל געווארן דער רעב³ (כמחז"ל⁴ „מכיון שבא יעקב למצרים באה ברכה . . וכלה הרעב“)⁵?

(1) תהלים פ, ב.

(2) ועדין במצוד' (וראה לקמן הערה 6). — ובירד'ק שם (וראה ראביע שם ד"ה יושב. ראב"ע, רמב"ן וירד'ק ויחי מ"ט, טז): מעת כ"י נקרא ישראל יוסף ואפרים . . ויקרא בהם שמי כ"י. ולהעיר מראב"ע תהלים שם ד"ה רועה.

(3) פרשתנו מז, יב. — אבל ראה לקמן בפנים.
(4) כי מ"ש יוסף (פרשתנו מה, יא. וראה שם, ה"ז) וכלכלתי אותך שם כי עוד חמש שנים רעב" (וראה תוספתא שבהערה הבאה) — ה' מפני שלא ידע עדיין שיבטל הרעב בבוא יעקב למצרים.

(5) פרש"י פרשתנו מז, יט (מתוספתא סוטה ספ"י).

(6) ולהעיר שבמצוד' תהלים שם הלשון „שיוסף כלכל את השבטים במצרים“.

(7) ולהעיר שיוסף החזיר להם הכסף כ"י (ראה מקץ מב, כה ואילך. מד, א. ועוד).

(8) תוספתא שם.

(9) ויחי ג, כא (הובא בתוספתא שם).

(10) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 239 ואילך.

פון יוסף איז — וואס ער האט בכח צו זיין א „מכלכל“ ברוחניות אויך „בימי הרעב“ (כדלקמן בארוכה).

און דאס איז דער פירוש (הפנימי) אין „הוא פירנסם וכלכלם בימי הרעב“: יוסף האט משפיע געווען צו בית ישראל פון זיינע מעלות ותכונות נעלות (מיט וועלכע מען קען איבערקומען א „רעב“), ער האט עס אין זיי אריינגעגעבן אין אז אופן פון „פירנסם וכלכלם“, אז דאס זאל ווערן זייער „פרנסה“ און „שפיז“ — עס איז אריין אין זיי בפנימיות און געווארן „דם ובשר כבשרם“.

ומהאי טעמא ווערן אידן (עד סוף כל הדורות) אנגערופן בשם יוסף מצד דעם וואס „פירנסם וכלכלם בימי הרעב“, ווייל דורכדעם איז ביי כלל ישראל איינגעווארצלט געווארן לתמיד די מעלה פון (עבודת) יוסף.

און דערמיט איז אויך מובן פארוואס אידן ווערן אנגערופן יוסף דוקא אין דעם מזמור, בקשר מיט דער בקשה „רועה ישראל האזינה גו“, ווייל דער תוכן המזמור איז די תפלה אויף די „שלש גליות“¹⁵ (וואס דערפאר „נאמר“ במזמור זה שלש פעמים¹⁶ השיבנו האר פניך ונושעה“); און דער (עיקר) זכות פון אידן בעת גלותם איז פארבונדן מיט יוסף (וואס „פירנסם וכלכלם בימי הרעב“) — נאך מער ווי די מעלה פון „ישראל“ („רועה ישראל האזינה“), וכדלקמן.

ד. די הסברה אין דעם:

יוסף האט זיך אויסגעטיילט פון די

שם ישראל (עכ"פ) — בנוגע דעם ענין המדובר אין דעם מזמור¹¹ — ווארום דער סדר התפלה איז, כמובן, מן הקל אל הכבד: פריער דערמאנט מען א קלענערע מעלה, און דערנאך (ובפרט — אויב דאס איז ניט מספיק) איז מען מוסיף א גרעסערע מעלה כו].

איז ניט מובן: מיט וואס איז דאס וואס יוסף „פירנסם וכלכלם בימי הרעב“, א זכות ומעלה פאר „כל ישראל“, אז דאס זאל פועל זיין (עכ"פ — העלפן אין) דעם „האזינה“ . . . הופיעה?

ג. וי"ל נקודת הביאור בזה¹²:

יעדער ענין גשמי הויבט זיך אז (ווערט נשתלשל —) פון מקורו — הרוחני. ועד"ז בנדוד — דאס וואס „פירנסם וכלכלם בימי הרעב“ בפשטות, בגשמיות — דאס וואס די פרנסה גשמית פון בית ישראל בימי הרעב איז געווען אפהענגיק פון יוסף, נעמט זיך דערפון וואס ער האט זיי געשפיזט בימי הרעב ברוחניות¹³.

רעב בגשמיות איז פארבונדן מיט דעם „רעב“ ברוחנית¹⁴ — א זמן (און מצב) פון העלם והסתר, ווען עס לייכט ניט קיין גיטלעכקייט; און די מעלה מיוחדת

(11) ועוד זאת: ממה שנאמר „האזינה“ לפני „נוהג כצאן יוסף“ משמע, שהחידוש בהבקשה (שבהמשך הפסוק) „יושב הכרובים הופיעה“ שייך להוספה זו „נוהג כצאן יוסף“ (היינו, שנוהג כצאן יוסף“ הוא (גם) הקדמה ל„יושב הכרובים הופיעה“).

וראה לקמן הערה 57.

(12) בכל הבא לקמן — עיין תו"ח ויחי ד"ה בן פורת יוסף פ"ט (קה, ב) ואילך (ושם רפ"י כפי" הכתוב „רועה גו' נוהג כצאן יוסף“). לקו"ש ח"ג ע' 831 ואילך. ועוד.

(13) ראה גם תורת שמואל — תרל"ז (ח"ב) ע' שג.

(14) כמשיג (עמוס ח, יא) רעב כו' לשמוע את דברי ה'. וראה תדבאר פכ"ז.

(15) רשי' תהלים שם, א. וברדי"ק שם: וזה המזמור נאמר על זה הגלות.

(16) רשי' שם.

(17) שם, ד. ח. כ.

— „ואת כל אשר עושים שם הוא הי' עושה“²⁵, ועאכו"כ ווען ער (איז גע- ווארן משנה למלך און) האט אנגעפירט מיט אלע עניני מצרים („ועל פיך ישק כל עמי“²⁶), וואס איז פארבונדן מיט די גרעסטע טיידות

— אבער אעפ"כ האבן די אלע טיידות אים כלל ניט מבלבל געווען אין עבודת השם און ער איז גלייכצייטיק גע- שטאנען בתכלית הדביקות צו אלקות.

ביי די אנדערע שבטים, איז זייער דביקות בה' געווען פארבונדן מיט זייער מצב פון התבודדות, מיט זייער זיין אפגעזונדערט פון עניני העולם — ומובן, אז אין אזא סדר העבודה איז דער מצב פון גלות (זיין אונטער דער שליטה פון א זר) א סתירה און שטער צו דביקות בה'.

דוקא מיט דער עבודה פון יוסף, וואס אויך זייענדיק אין די טיידות פון עניני העולם איז ער פארבליבן בתכלית הדבי- קות בה', קען מען דורכגיין דעם מצב פון גלות.

ה. עס שטייט²⁶ „אלה תולדות יעקב יוסף“ — יוסף איז דער המשך (תול- דות) פון יעקב²⁷, וכמאמר חז"ל²⁸ „כל מה שאירע לזה אירע לזה“.

ועד"ז בענין הנ"ל: די אויסגעטיילט- קייט פון יוסף לגבי אחיו, וואס דוקא ער איז דורכגעגאנגען דעם מצב פון גלות, איז א המשך ו„תולדות“ פון יעקב און זיין אויפטו לגבי אברהם ויצחק.

(25) שם, כב.

(25*) מקץ מא, מ.

(26) ר"פ וישב.

(27) ראה בארובה ביאורו ל„אדהאמ“ (כט, ד ואילך) ולהצ"צ (ע' קסח ואילך). אוה"ת ויחי (שפה, ב ואילך, ועוד), ובכ"מ.

(28) ביר עה"פ (פפ"ד, ו — הובא בפרש"י עה"פ). ע"ש.

אנדערע שבטים דערמיט וואס ער איז דער איינציקער וואס איז געווען אין גלות ביי אן איש (ומלך) זר — „נשבה לבין הגויים“¹⁸; לא מיבעי אין דעם ערשטן זמן (נאכדעם ווי „הורד מצרי- מה“¹⁹) אלס עבד בבית פוטיפר און דער- נאך אלס אסיר בבית הסהר, נאך אפילו איז שפעטערדיקן זמן, בשעת ער איז שוין געווארן א משנה למלך, וואס „ובל- עדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים“²⁰, איז ער אבער גע- ווען אונטער דער שליטה והנהגה פון פרעה („הכסא אגדל ממך“²¹); אויך זיין שליטה איז גאנץ ארץ מצרים איז גע- ווען אלס משנה (למלך), פון פרעה²².

און דאס איז בהתאם מיטן חילוק בפשטות צווישן חיי (ועבודת) יוסף און דעם סדר החיים פון די אנדערע שבטים (וכמבואר בכמה מקומות²³):

די שבטים זיינען געווען „רועי צאן“, אפגעזונדערט פון די עניני העולם, וועלכע קענען זיי שטערן אין זייער עבודת השם; און אויך — די מלאכה פון רועה צאן פאדערט ניט קיין אנשטרענג- גונג און טיידא יתירה.

משא"כ יוסף איז געווען פארנומען מיט עניני העולם — פריער בבית פוטי- פר וואס „ויפקדו על ביתו וכל יש לו נתן בידו“²⁴, ועד"ז דערנאך בבית הסהר

(18) רש"י ויחי מז, לא.

(19) וישב לט, א ואילך.

(20) מקץ מא, מד.

(21) שם, מ. — ולהעיר מפרש"י ויחי ג, ו.

(22) ראה סוף פרשתנו (מז, יד) ויבא יוסף את הכסף ג' ביתה פרעה: שם, כ: כל אדמת מצרים לפרעה: שם, יט: כה: עבדים לפרעה. ועוד.

(23) תו"ח שם (קב, ב ואילך). ד"ה ולא זכר תרפ"ח. ובכ"מ. וראה לעיל ע' 197.

(24) וישב לט, ד. ובת"א (ועד"ז בתיב"ע) שם, יא: למבדק בכתבי חושבני.

משא"כ יעקב איז „מטתו שלמה“³⁶ און ס'איז נישט שייך קיין פסול (אז ענין פון „יצא ממנו“) בורעו — ווייל³⁷ דאס איז די תכונה ומעלה פון מדת האמת, אז ס'איז אין איר נישט שייך קיין ענין של שינוי ונט'.

אעפ"כ איז פאראן א חילוק עיקרי צווישן יעקב און יוסף, ביז — אז דער עיקר כח וואס יעדער איד האט אויף קענען דורכגיין ענין הגלות, באקומט ער דוקא פון יוסף, כדלקמן.

ו. דער חילוק בפשטות צווישן „גלות“ יעקב און „גלות“ יוסף:

ביי יעקב, איז

[נוסף אויף דעם וואס (א) זיין שעבוד צו לבן איז באשטאנען בלויז אין דעם וואס ער האט געארבעט פאר לבן, אלס פועל³⁸, א רועה (ער איז אבער נישט גע-ווען אן עבד), און (ב) סוף-סוף איז לבן נישט געווען קיין איש זר, נאר „עצמי ובשרי אתה“³⁹ — איז]

אויך זייענדיק אין גלות ביי לבן איז ער נישט געווען (אריינגעטאן) אין עניני העולם. אויך דארטן איז ער געווען (ויברח יעקב) (ב)שדה ארם⁴⁰, א רועה צאן⁴¹, וואס איז (כנ"ל) אן עבודה ביי

און ווי מיר זעען, אז צווישן די ג' אבות איז יעקב דער איינציקער וואס האט דורכגעמאכט א סך יארן פון גלות ושעבוד — די כ' שנה בבית לבן³⁹, ארבעטנדיק פאר אים אין אן אופן פון „הייתי ביום אכלני חורב גו' עבדתיך גו“⁴⁰, און ער איז געווען אזוי משועבד צו לבן⁴¹, ביז אז לבן האט אים געזאגט „הבנות בנותי גו' וכל אשר אתה רואה לי הוא“⁴² (וואס אזא מצב פון גלות ושעבוד געפינט מען נישט ביי אברהם אדער יצחק) — פונדעסטוועגן האט אויך די שווערע גלות-תקופה נישט גע-פועלט קיין שטערונג און חלישות ח"ו אין דער עבודה נעלית פון יעקב — „עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצות שמרתי“⁴³.

דאס איז דער אויפטו פון יעקב — מדת האמת⁴⁴, אין וועלכער ס'איז נישט שייך קיין שינויים, וואס דערפאר בלייבט ער מיטן זעלבן תוקף, אין פאר-שידענע אומשטענדן, בלי שום שינוי, אפילו אין דעם גלות ביי לבן וכו'.

[ועד"ז בנוגע די „תולדות“ של האבות: „אברהם“ יצא (ונפרד⁴⁵) ממנו ישמעאל . . יצחק יצא (ונפרד) ממנו עשו“,

(29) המרמז ג"כ על כללות ענין הגלות (זהר ר"פ יצא (קמ), א). ב"ר פס"ח, יג. ועוד.)

(30) יוצא לא, מ"מ (וראה שו"ע אדה"י חו"מ הל' נזקי גרין ס"ד בקו"א).

(31) יוצא שם, מג (ויעקב לא ענה לו ע"ז! ויתרה מזה — הכתוב אומר: וישכם לבן בבוקר וינשק לבניו ולבנותיו. — אבל ראה תיב"ע, פ"י הראב"ע ועוד.)

(32) וישלה לב, ה ובפרש"י.

(33) זח"א קלט, סע"א. קסא, א. ועוד. תניא ספ"ג. לקו"ת טחות פג, סע"ג ואילך. ואתחנן ה, ריש ע"ב. ובכ"מ. — וראה במקומות שנשמנו בהערה 27. ועוד.

(34) פסחים נו, א. ויקר פל"ז, ה. ועוד.

(35) לקו"ת ואתחנן ה, א. שה"ש ט, ד. — ועפ"י יומתק דיוק ל' רש"י (וישב לה, ל). „עכ"ן שיצא ממנו“ — ולהעיר בנוגע לזמרי וקורח (רש"י וחי מט, ו).

(36) ויקר' שם. רש"י וחי מז, לא. וראה פסחים שם.

(37) לקו"ת ואתחנן (שם א"ב). ועוד.

(38) ראה רמב"ם סוף הל' שכירות. טושי"ע חו"מ סו"ס שלו. שו"ע אדה"י שם הל' שאלה ושכירות כ"ו סע"ף כ. וראה בארוכה לעיל ע' 139 ואילך.

(39) יוצא כט, יד (וראה שם, טו). — אלא שהתנהג עם יעקב ברמאות, כא"ש זר כו', ואכ"כ התל ב' גו" (יוצא לא, ז ואילך), עד ש.ב.קש לעקור את הכלי (נוסח הגש"פ).

(40) הושע יב, יג.

(41) ראה יצא לא, לח"מ.

איז געבליבן בהבדלה וברוממות פון דעם גלות, און דערפאר, אויך כפשוטו — א רועה צאן.

און אט דער ענין — אז אויך ווען יעקב איז יורד אין גלות איז ער בהבדלה, העכער פון גלות — דריקט זיך אויס אין דעם, אז בשעת עס קומט צו א מלחמה צווישן יעקב מיט שרו של עשו⁴⁷ (עס ווערט א „התאבקות“ צווישן יעקב מיט א מנגד), איז — „שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל“⁴⁸, יעקב ווערט דער שר ובעה"ב אויפן מנגד, ביז אז שרו של עשו אליין מוז מודה זיין „לא יעקב גר“ שמך כי אם ישראל כי שרית גר⁴⁸.

[ועד² ווען יעקב האט יורד געווען למצרים איז (נוסף לזה וואס ער איז גע- בליבן אפגעוונדערט פון מצרים)⁴⁹ (ע"ד הנ"ל בבית לבן) — אין ארץ גושן מיטב הארץ⁵⁰ — איז) „ויברך יעקב את פרעה“ — „שעלה נילוס לרגליו... ומשקה את הארץ“⁵¹: יעקב איז דער וואס איז מברך את פרעה, ביז פרעה זאל אנערקענען אז די פרנסה פון מצרים (וואס ווערט ע"י הנילוס וואס עולה ומשקה) איז אפ- הענגיק אין ברכתו של יעקב⁵²].

ז. און דאס איז דער אויפטו פון יוסף²:

וועלכער מ'קען בלייבן בהתבודדות פון עניני העולם⁴².

און דער טעם לזה — ווייל יעקב איז תכלית הקדושה והאור, אינגאנצן העכער פון חושך הגלות [בלשון החסי- דות⁴³: מדריגת יעקב איז עולם האצילות וואו ס'איז „לא יגורר רע“⁴⁴, דארטן איז ניטא קיין ענין פון חושך און פארשטעל אויף ג-טלעכקייט].

וואס דאס איז דער חילוק צווישן יעקב (והאבות) און די שבטים⁴⁵:

דאס וואס די שבטים זיינען געווען רועי צאן איז עס געווען א תנועה של פרישות פון וועלט כדי די עניני העולם זאלן זיי ניט שטערן, וואס דאס גופא באווייזט אז די עניני העולם האבן א תפיסת מקום וואס דערפאר מוז מען זיך פון זיי פורש זיין;

די אבות אבער זיינען געווען מרומוס בעצם פון עניני העולם. און וויבאלד אז זייער מדריגה בעבודת השם איז אין אן אופן פון כולו אור וקדושה, אז קיין שום תפיסת מקום פאר דעם חושך פון עניני העולם, איז עס במילא געווען אזוי אויך אין זייער גשמית'דיקן לעבן, אז זיי זיינען געווען רועי צאן — העכער פון עניני העולם⁴⁶.

ועד² ביי יעקב'ן: אפילו זייענדיק בגלות בבית לבן איז ניט געווען שייך ביי אים קיין ענין פון חושך העולם, ער

(47) וישלח לב, כה. ובדרזיל עה"פ.

(48) שם, כט.

(49) ועד שמבחר שנותיו של יעקב היו בארץ מצרים (בעה"ט (וועד) ר"פ ויחי. היום יום יח סבת — נח' בארוכה בלקריש ח"י ע' 160 ואילך. (וועד). וראה זח"א רטו, ב (נח' במקומות שבהערה 27).

(50) פרשתנו מז, יא. וועד. — ולהעיר מלקריש

חט"ו ע' 407 ואילך ובהנסמן שם.

(51) פרשתנו שם, י ובפרשי.

(52) ראה בארוכה בזה — המשך באתי לגני השיית פ"ג (ובדיה באתי לגני תשכ"ג — סה"מ באתי לגני ח"א ע' קסט ואילך). לקריש ח"י ע' 31.

(42) ראה ב"ר פס"ח, יא: כל כ' שנה שעמד בביתו של לבן לא שכב ומה הי' אומר בו ט"ז שיר המעלות כ"י כל ספר תהלים כ"י.

(43) ראה במקומות שנשמנו בהערה 27. וועד.

(44) תהלים ה, ה. לקריש במדבר ג, ספ"ג (וש"ג).

(45) ראה גם לעיל ע' 197-8 ובהערות שם.

(46) ראה תו"ח ויחי שם (קד, ג) בנוגע האבות:

סא"י הצמצום מסתיר כלל עד שיהי צריך להפשט א"ע כ"י.

מ'איז (מצד פנימיות הנפש) א שר אויף עניני הגלות, ובמילא מאנט מען „האזינה“:

און דערנאך זאגט מען דעם העכערן עילוי — „נוהג כצאן יוסף“ — דעם עילוי פון „יוסף“ וואס איז פאראן בכל אחד ואחד, וואס מצד דעם, איז אפילו ווי אידן זיינען אין דעם חושך והעלם והסתר פון גלות⁵⁵, איז דאס נישט מבלבל זייער דביקות בהשם, און זיי זיינען גאנץ אין זייער אידישקייט כו';

וואס דורך דעם איז נישט נאָר וואס מ'איז מבטל דעם גלות⁵⁶, נאָר מ'טראַגט אריין דעם „אלף“ — אלופו של עולם — אין גלות גופא⁵⁷, ווערט פון „גולה“ — „גאולה“⁵⁸, אַז דער גלות גופא ווערט נהפך לגאולה,

ווערט במילא א גאולה נצחית שאין אחרי גלות, גאולה האמיתית והשלמה על ידי משיח צדקנו⁵⁹, במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ חוקת תשמ"א)

ביי יוסף איז געווען א ירידה אין גלות, באופן אַז ער איז געקומען אונטער דער שליטה פון (פוטיפר, און דערנאך) פרעה — און אעפ"כ, איז אויך אין אַזאַ מצב איז ער געבליבן בתכלית הדביקות אין אלקות.

ומהאי טעמא, איז דער כח וואס יעדער איד האָט אויף דורכגיין ענין הגלות — וואס ביי יעדער אידן איז דער ענין הגלות כפשוטו, תחת שליטת האומות כו' — נעמט זיך (בעיקר) פון יוסף'ן דוקא.

וואס דעם כח האָט יוסף אריין-געגעבן אין אידן דורכדעם וואס „פירנסם וכלכלם בימי הרעב“ — וואס ער האָט משפיע געווען בכל השבטים⁶⁰ פון זיין מעלה ומדריגה (כנ"ל סעיף ג), ועי"ז איז עס נמשך געוואָרן לבניהם אחריהם, צו כאַראַ מישראל⁶¹ עד סוף כל הדורות.

און דאָס איז אויך דער סדר הבקשות אין דעם מזמור „רועה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף“:

בשעת אידן זאָגן א תפלה אויף ענין הגלות, אַז עס זאָל זיין „השיבנו האר פניך ונושעה“ — זאָגט מען פריער די מעלה פון (יעדער אידן אַלס) „ישראל“ — „שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל“, וואס דאָס איז די מעלה וואס יעדער איד האָט בירושה פון יעקב, אַז

(53) ואף ש(י)עקב ו(ה)שבטים עצמם (היו בארץ גושן ו)לא היו תחת שעבוד מצרים (רש"י וארא ו, טז) — מי"מ הוצרכו להשפעתו של יוסף בשביל בניהם אחריהם כו' (ראה תרי"ח שם קה, ב ואילך) כפי „למח"י שלחני . . לפליטה גדולה“ (פרשתנו מה, ה(ז)). ומי"מ נאמר, להחיות לנפ"ם (פרשתנו שם) וכיו"ב — כי יוסף המשיך באחיו העילוי שנפעל ע"י בירור הגלות (בירור דתתו כו' — ראה תרי"ח שם). (54) ואין לזה סתירה שאין קורין אבות אלא לשלשה (ברכות טז, ב, תרי"א ר"פ וארא ובכ"מ) — כמשנ"ת בלקריש חיה ע' 241 הערה 17. ועוד.

(55) ושייכות מיוחדת לדורנו זה, שנשיא הדור — כ"ק מרח"א דמרי — שמו (הראשון) יוסף, ופירנס וכלכל את ישראל (הן בגשמיות והן ברוחניות) בימי הרעב דחושך כפול ומכופל דדרא דעקבתא דמשיחא, וראה בארוכה לקריש ח"ג (ע' 835 ואילך) — ההשוואה דעבודת נשיא דורנו לבחי' יוסף בבחי' פרטים. ע"ש. ולקמן ע' 272 הערה 21.

(56) ולהעיר שגם הענין דביטול הגלות (דעשו) שע"י יעקב — השלימות כזה היא ע"י יוסף (תולדות יעקב), וכמש"ז (עובדי א, יח — הובא ברש"י ויצא ל, כה, רש"י ישן ר"פ וישב) בית יעקב לאש ובית יוסף להבה ובית עשו לקשׁ.

(57) שזוהו המך הבקשה, שיהי' (לא רק „האזינה“ כ"א) „יושב הכרובים הופיעה“.

(58) ראה לקרי' בהעלותך לה, ג (ובאזה"ת שם ס"ע תבג ואילך). אזה"ת בא ס"ע ערב ואילך.

(59) דוד מלכא משיחא שיהי' למעלה מעלה מבחי' יוסף — שלכו. ודוד עבדי נשיא להם לעולם (יחזקאל לז, כה — מהפסטר פרשתנו) — ראה תרי"ח שם (קו, א ואילך). וראה לקמן ע' 249 ואילך.

ויגש ב

— וואס אין נמשל איז דאס אז זיי וועלן זיין „לגוי אחד . . ומלך אחד יהי“ לכולם:

וויבאלד אז דער „מלך אחד“ וועט זיין פון שבט יהודה און — לעולם דוקא [ווי ער איז ממשיך] „ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהי לכולם . . ודוד עבדי נשיא להם לעולם“ — איז דאך דאס לכאורה נישט קיין שלימות/דיקע אחדות, ווארום מלכות יוסף (אפרים) וואס איז געווען ביז דעמאלט מלכות פאר זיך וועט בטל ווערן און — לעולם — איז פאראן דעמאלט בלויז דער איין עץ של יהודה?⁷

לכאורה וואלט מען געקענט זאגן אז אויך לעתל וועט זיין צוויי דרגות ובחי-נות אין מלוכה, ע"ד ווי די גמרא זאגט לגבי דוד'ן און משיח'ן — „כגון קיסר ופלגי קיסר“. ועד"ז וועט זיין בנוגע למלכות יהודה ומלכות יוסף⁸.

אבער נוסף לזה, אז אויך דעמאלט איז דאס נישט קיין אחדות בשלימותה (ווארום יהודה איז לעולם העכער און אפגע-טיילט פון יוסף), קען מען אזוי נישט זאגן בנוגע למלכות יוסף — די מלכות פון עשרת השבטים, ווארום ס'איז מפורש

(7) שם, כד-כה.

(8) ובזמן משיח בן יוסף יהי רק עץ אחד דיוסף — כבמפרשים עה"פ ובמדדזיל — וראה לקמן הערה 13.

(9) סנהדרין צח, סע"ב.

(10) להעיר אשר דוד ומשיח (דלעיל בפנים) — שניהם מיהודא, אבל בראב"ד ספ"א דהל' מלכים מפרש, דבאופן כזה הי אפשר להיות ע"פ תורה מלך (משאר) ישראל לעולם (אבל) — דן בהלכה שבדבר ובזמנה, ולא בנוגע לפועל בימיהם). וראה צפצפינ עה"ת ויחי מט, ט.

א. עס איז ידוע אז די הפטרות זיינען יעדערע „מענינה של פרשה“, די שייכות פון הפטרות פרשתנו צו דער סדרה איז בפשטות:

דער תוכן (התחלתו) פון פרשת ויגש איז — כשמה — די הגשה פון יהודה ליוסף. וואס דאס איז נישט נאָר א „הגשה“ אלס יחידים בפ"ע (יהודה און יוסף), נאָר ווי ס'איז מבואר אין זהר⁹, אז אויף הגשת יהודה ליוסף שטייט¹⁰ „כי הנה המלכים נועדו דא יהודה ויוסף בגין דתרווייהו מלכים“ (און דער תוכן פון דער הגשה — „תקרבנותא (קירוב) דעלמא בעלמא לאתאחדא דא בדא למהוי כלא חד . . ואתאחידו דא בדא“):

און דאס איז אויך דער תוכן פון דער הפטורה — ווי אזוי לעתיד לבא וועט זיין דער איחוד פון מלכות יהודה און מלכות יוסף: „קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה ג' עץ אחד וכתוב עליו ליוסף ג' וקרב אותם ג' והיו לאחדים בידך . . כה אמר אדני ג' ועשיתי אותם לגוי אחד ג' ומלך אחד יהי לכולם ג' ולא יהיו עוד לשני גוים ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד“.

מען דארף אבער תוספת ביאור, ווי אזוי זאגט מען אז זיי ווערן „לאחדים“ (ועשיתים לעץ אחד והיו אחד בידך“)

- (1) טושיע אויף ר"ס רפד. שויע אדה"ז שם וסרפ"ג. טאריח סתכ"ח. רמ"א שם ס"ח.
- (2) פרשתנו ר, ו (וראה גם שם סע"א). וראה גם ב"ר פצ"ג, ב.
- (3) תהלים מה, ה.
- (4) זהר שם (ע"א).
- (5) יחזקאל לז, טו ואלך.
- (6) שם, יט. וראה רד"ק שם.